

KADINLARDA EBEVEYNLİK ROLLERİNE İLİŞKİN KENDİLİK ALGISI'NIN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Hasan YILMAZ

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Öğretim Üyesi
hasan.yilmaz@manas.edu.kg

Müjgan ÜLKER

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Rehber Öğretmen
mujgan-koca@hotmail.com

Ahmet Selçuk YILMAZ

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Rehber Öğretmen
Broker356@gmail.com

Öz

Araştırmada kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Bağımsız değişkenler olarak sosyo-ekonomik düzey, evlilik yaşı, eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve bir işte çalışıp çalışmadığı alınmıştır. Veriler Ankara ve Nevşehir illerinde yaşayan 976 kadından toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak, ‘‘Ebeveyn Rollerine İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği’’ kullanılmıştır. Verilerin analizinde, t-testi, varyans analiz ve Tukey testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda; kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı ile bağımsız deĐiŐkenlerin tamamı arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Ayrıca ölçeğin dört alt boyutu ile bağımsız değişkenler arasında da ilişkiler test edilmiştir. Araştırmanın sonunda, bulguların çerçevesinde öneriler sunulmuŐtur.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn Rollerine, Kendilik Algısı, Ebeveyn Rollerine İlişkin Kendilik Algısı.

EXAMINIG WOMEN’S PARENTHOOD ROLES RELATED TO THEIR SELF PERCEPTION IN TERMS OF DIFFERENCE VARIABLES

Abstract

In this research women’s parenthood roles related to their self-perception in terms of difference variables have been examined. As independent variables, social economic levels, marriage age, educational level, number of children and being employed or unemployed have been determined. Data has been gathered from 976 women who live in Ankara and Nevşehir. For data gathering ‘‘self-perception of parental Role scale’’ has been used. For data analysis, ‘‘t-test, variants analysis and Tukey test’’ have been used in this research. According to research conclusion there is a significant effect between women’s parenthood roles related to their self-perception and independent variables. Also, the relations between 4 lower dimensions of scale and independent variables have been examined. According to research conclusion, suggestions have been presented.

Keywords: Parental Roles, Self-perception, Self Perception of Parental Roles.

1. Giriş

Yetişkinlik döneminin gelişim görevlerinden olan aile kurmak ve çocuk yetiştirmek bireyin yaşamında önemli dönüm noktalarındandır. Evlenmek, yeni bir yaşam tarzı, sorumluluklar ve birçok değişikliği beraberinde getiren hemen hemen herkes için “stresli” bir yaşantıdır. Evlilikle birlikte yaşanan değişikliklerin en önemlileri arasında ise, çocuğun doğumu sayılabilir. Çocuğun doğumu ile birlikte hem annenin hem de babanın ebeveynliğe uyumu oldukça önemli bir süreçtir (Amato, 2002: 703; Öngider, 2013: 147-155). Ebeveynlik rolü kişinin çocuğuna karşı yeterli sevgi ve ilgi göstermesi ve toplum içerisinde aldığımız diğer roller gibi bunu da en başarılı şekilde yerine getirmektir. Aile çocuğun ilk sosyal deneyimini edindiği ve kişiliğinin temellerinin atıldığı bir kurumdur. Bu kurumda, şüphesiz en etkin rolü olan anne ve babalara, çocuklarının gelecekteki kişiliğini belirlemede büyük görevler düşmektedir (Cooke, B . 1991: 3-13). Çünkü ana-baba olma insan yaşamının en önemli aşamalarından biridir ve yeteneklerin eğitimle işlenmesi sonucu kazanılan bir beceri, bir sanattır.

Geçmişe göre günümüzde çocukların bilgi düzeyleri oldukça fazla ve bilgiye ulaşmaları çok daha kolaydır (Bayraktar, B., Uçkan, S. 2015: 213-229). Bu durum ebeveynlik rollerinin de yeniden gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Günümüzün değişen koşulları ebeveyn eğitimi ve rehberliği gerekli hatta zorunlu kılmaktadır. Okulların kendi öğrencilerine yönelik eğitim öğretim programları dışında çevrelerindeki kadınların benlik saygısı ve ebeveynlik rolleri gibi konularda eğitim faaliyetleri düzenlemeleri, bu alanda toplumsal kalkınmaya ve insan kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır. Zira bir toplumda Öğretmenler, kimi zaman aktardığı bilgilerle, kimi zaman sergilediği tutum ve davranışları ile, kimi zaman da eğitim ve öğretim sürecini biçimlendirme yetki ve gücü nedeniyle öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özelliklerine biçim veren kişilerdir (Yeşil, R. 2018: 77-88). Bu kapsamında aile üyelerinden birine veya ailenin bütününe grup oturumları ile sağlanan desteğin önemli bilgisel ve psikolojik eksiklikleri kapattığı ve stresi azaltan faktör olarak ortaya çıktığı, kaygı düzeylerinde düşme, kabullenme düzeylerinde artma sağladığı çocukların olumlu duygularını arttırmada etkili olduğu belirtilmiştir (Avşaroğlu, S., Okutan, H. 2018: 59-76). Ayrıca kadınların iş hayatına daha fazla katılması da ebeveynlik algıları üzerinde olumlu etkiler yapacaktır. Zira bireyin bir işi başarabilmesiyle ilgili inancının etkili bir yaşantı sonucu ortaya çıktığını ve o iş ile birlikte paralel olarak diğer alanlardaki özyeterlik inançlarını artırdığını (Çeliköz, N., Bulut, S. ve Çeliköz, H. 2018: 15-24) araştırmalar göstermiştir.

Annelik, sosyal rollerle, gelişimsel bileşenlerin, davranış ve tavırların ürünüdür. Ebeveynlik rolü en sağlıklı olarak kişi yetişkinliğe girdikten sonra oluşmaktadır. Erikson bu döneme “Üretkenlik Dönemi” demektedir. Kişi hem bireysel anlamda hem de sosyal

anlamda bir şeylerin sorumluluğunu almaktadır. Bu dönem bizim annelik babalık rollerini almayı istediğimiz dönemdir.

Kendilik, kişinin, diğer kişilerden gelen geri bildirimler, pekiştirmeler ve atıflarla birlikte, tecrübeleri ve çevreyi yorumlamalarıyla biçimlenen, kendisi hakkındaki bakış açısıdır (Shavelson,R., Hubner, J., Stanton, G. 1976: 407-441). Benlik saygısını da içine alan kendilik, tek bir yapı olarak, birçok çevresel bağlam içindeki etkilere karşı, kişinin yaptıkları ve tepkileri ile elde edilen ve sürdürülen, düzenlenmiş ve öğrenilmiş tepki biçimi olarak da düşünülebilir (Crain, R. M., ve Bracken, B. A. 1994: 496 - 511).

Kendilik algısının gelişiminde çocukluk çağı yaşantılarının önemli bir yeri vardır. (Hopkins, H.R. ve Klein, H.A. 1993: 465-473). Gelişimin ilk aşamalarından itibaren; kendilik algısı ve dış dünya algısı iki ayrı, ancak eş zamanlı olarak bütünleşmeye başlar (Karslı, 2008: 26). Bireyin zamanla oluşan kendilik algısı, onun yaşamının her boyutunu etkiler. Verdiğimiz kararların, tüm toplumsal rollerimize ilişkin davranışlarımızın, insanlarla olan ilişkilerimizin, yaşamı anlamlandırma ve yeni durumlara uyum sağlamamızın arka planında kendilik algımız bulunur. Ebeveynlik rolleri ve kendilik algısı aslında hep içi içe olan bir kavramdır. Kişinin anne balık rollerini yerine getirirken kendini nasıl gördüğü, ne hissettiği ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısını oluşturmaktadır (MacPhee, D., Fritz, J. ve Miler-Heyl, J. 1996: 3278-3295; Bornstein, M. H., ve Cote, L. R. 2006: 173-196.; Güler, M. ve Yetim, Ü. 2008: 34-43). Ebeveynlik rollerimiz ve çocuk yetiştirme tutumlarımız da kendilik algımızdan önemli ölçüde etkilenmektedir. Ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı, ebeveynlik aktivitelerini ve davranışlarını düzenler, motive eder.

Ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı; dört ayrı algının birleşiminden meydana gelen bir bütündür (Güler, M. ve Yetim, Ü. 2008: 34-43), Bunlar; Yeterlik, Doyum, Yatırım ve Rol Dengeleme'dir: Yeterlilik, bireylerin muhtemel durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine dair yargıları olarak tanımlanmıştır (Bandura, 1982: 195-199). Ebeveynlik söz konusu olduğunda yeterlilik kavramı "Ebeveyn Öz Yeterliliği" olarak ifade edilmiştir (Aksoy ve Diken, 2009: 59-68). Ebeveyn öz yeterliğinin; ebeveyn rollerini bilgili ve yeterli olarak yerine getirmelerine dair beklentilerinin derecesi (Teti ve Gelfand, 2004: 423-437), çocuklarının davranış ve gelişimleri üzerinde olumlu etki bırakabilmeye dair algıları (Coleman, 1998), kendilerini ebeveynlik rollerinde yeterli görme dereceleri (Hassall, Rose ve Mc Donald, 2005: 405-418) gibi farklı tanımları yapılmıştır. Doyum, rollerimizi yerine getirirken yaşadığımız memnuniyet hali olarak tanımlanır. (Mouton, P. Y. ve Tuma, J. M.1988: 217-224). Ebeveyn doyumunu ise; ebeveyn olamadan dolayı hissedilen hoşnutsuzluk veya çocuğa karşı sorumluluklarına bağlı olarak hissedilen neşe olarak tanımlanmaktadır (Charlotte Johnston ve Eric J. Mash. (2010:

167-175). ebeveyn doyumunu ebeveynlik ile ilişkili olan duyguların kalitesi olarak tanımlar. Doyum algısının yüksek olması ebeveynlik rollerine kendilik algısını etkileyen önemli bir alt faktördür. Çocukluk dönemi ile ilgili araştırma, kitap okuma, eğitimlere katılma, yatırım algısının yükselmesini sağlar. Bundan dolayı eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerin yatırım algısının da yüksek olması beklenir. Ebeveynlik algısının yatırım boyutu, bir yönüyle, çocuğun bakımına, yeterli tıbbi korunmaya alınmasına, fiziksel etkinlik içinde olmasına ve iyi beslenmesine ilişkin sorumluluklar ile ilgili iken diğer yönüyle, çocukla geçirilen zaman diliminden zevk alma, duygularını yasıtma, çocuğu olduğu gibi kabul etme, çocuğun çıkarlarına uygun seçimlerde bulunma gibi sosyal ve duygusal yatırımları da kapsar. Yatırım boyutu aynı zamanda; bireyin çocuk yetiştirme konusunda kendisini ne kadar sorumlu hissettiği ve bunu ne kadar üstlendiği anlamlarına da gelmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, yukarıda sayılan konularda kadınların kendilerini, diğer boyutlardaki kadar yeterli görmediklerini göstermektedir. Rol dengeleme; sahip olunan çeşitli rollerin dengeli bir şekilde bir arada yürütülmesi anlamına gelir. Ebeveyn, eş ve çalışan gibi rollerimizin etkili bir biçimde uyum içinde tutması, rol dengeleme olarak tanımlanır.

2. Amaç

Bu araştırmada, kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları incelenmiş ve çeşitli bağımsız değişkenlerle arasında ilişki aranmıştır. Türkiye’de yaşayan kadınların, kendilik algılarına ilişkin olarak kendilerini; rol doyumunu, yatırım, rol dengeleme ve yeterlik boyutlarından hangilerinde daha yeterli ve zayıf gördüklerini saptamak araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır. Ayrıca bu boyutların; ekonomik durum, evlilik yaşı, eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve kadının iş hayatının olup olmadığı değişkenleri ile bağlantısı araştırılmıştır.

Amaç

1. Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algılarının genel düzeyi nedir ?
2. Kadınlar; rol doyumunu, yatırım, rol dengeleme ve yeterlik boyutlarından hangilerinde daha yeterli ve zayıf görmektedirler?
3. Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları ekonomik durumlarına bağlı olarak değişkenlik göstermekte midir?
4. Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları evlilik yaşlarına bağlı olarak değişkenlik göstermekte midir?
5. Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik eğitim düzeylerine bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
6. Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı sahip oldukları çocuk sayılarına göre farklılaşmakta mıdır?

7. Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı bir işte çalışıyor ya da çalışmıyor olmasına bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?

2.1. Önem

Kadınların ebeveyn rollerine ilişkin kendilik algılarının düzeyinin ve bu algıyı etkileyen faktörlerin bilinmesi, daha sağlıklı bir neslin yetişmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırmanın bulgularının, gerçekleştirilecek olan ana-baba ve aile eğitimlerinin içeriğini oluşturmada katkı sağlayacağı umulmaktadır.

2.2. Sınırlılıklar

Araştırma Nevşehir ve Ankara illerinde yapılmıştır ve sadece evli kadınların kendilik algıları ile sınırlıdır. Babalar ve evlenmemiş kadınlar araştırmanın kapsamı dışındadır.

2.3. Tanımlar

Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algısı: Bireylerin anne baba olduktan sonra çocuklarına olan bakım ve ilgileri ile alakalı kendilerini nasıl gördüklerine ilişkin algı.

Ebeveynlik Roller: Bireyleri çocuk sahibi olduktan sonra çocuğun ilgi ve bakımı ile ilgili görevleri.

Kendilik Algısı: Kişinin diğer kişilerden gelen geri bildirimler, pekiştirmeler ve atıflarla birlikte, tecrübeleri ve çevreyi yorumlamalarıyla biçimlenen, kendisi hakkındaki bakış açısıdır.

Ebeveyn yeterliği; kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin olarak, çocuklarının davranış ve gelişimleri üzerinde olumlu etki bırakabilmeye dair algıları, kendilerini ebeveynlik rollerini yeterli görme derecesi.

Ebeveyn doyumunu ise; ebeveyn olamadan dolayı hissedilen hoşnutsuzluk veya çocuğa karşı sorumluluklarına bağlı olarak hissedilen neşe düzeyi.

Rol dengeleme; sahip olunan çeşitli rollerin dengeli bir şekilde bir arada yürütülmesi

Yatırım, çocuğun bakımına, yeterli tıbbi korunmaya alınmasına, fiziksel etkinlik içinde olmasına ve iyi beslenmesine ilişkin sorumluluklar ile ilgili algılar.

3. Teorik Temel

Ebeveynlik rolleri ve kendilik algısı pek çok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Bu bölümde, konu ile ilgili yapılmış çalışmalar özetlenmiştir.

Annelik rolünden alınan doyum ile anne-çocuk ilişkisini karşılaştıran bir çalışmada; annelik rolünden doyum alan kadının, annelik için gerekli duyarlılık ve hevesliliğe sahip olduğu; sonuç olarak da çocuğu ile arasındaki ilişki kalitesinin arttığını saptamıştır (Harrell, Janet E. 1973. S. 154-164). Rollerinden mutsuz olan anneler çocuklarını daha fazla

reddederlerken (Stuckey, Mc Ghee ve Bell, 1982, s. 635-644.), annenin işine karşı olumlu ya da olumsuz tutumunun onun çocuğu ile ilişkisini etkilediğini ve işi ile evini dengede tutan kadının olumlu ebeveyn davranışları göstereceği tespit edilmiştir (Harrell ve Ridley (1975, s. 556-564). Annelik rolünden alınan doyum ile anne-çocuk arasındaki ilişkinin incelediği bir diğer çalışmada; annelik rolünden elde edilen doyumun, anne çocuk ilişkisinde, çocuğun olumlu davranış göstermesinde ve olumlu bir ebeveyn olmada önemli bir gösterge olduğu ortaya konmuştur (Grusec ve Goodnow 1994, S 4-19),

Kadının kendini algılaması ile öz saygısı arasında ilişki aranan bir araştırmada; rol doyumunun kişinin, annelikte kendini algılama ve öz-saygı kavramlarını desteklediği; böylece kadının, anne olmaya daha duyarlı hale geldiği tespit edilmiştir (Lindsay, Lansdale ve Owen (1979, S. 1505-1512). Rolünden zevk alma, rolünü kabul etme, bilgi ve duyarlılık gibi sosyo-duygusal yatırımların çocukların mizacı ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada; eveyn yatırımları ile annelik rolünü kabullenme ve ebeveyn rolüne hassasiyet gösterme ile olumlu; çocuğun mizacı ile olumsuz yönde ilişkili bulmuşlardır. Ayrıca, kadının bir işte çalışıyor olması ile ebeveynlik algısı arasında olumlu yönde ilişkili tespit etmişlerdir Corwyn ve Bradley (2002, s. 238-256). İmamoğlu (1986, s. 138-145) yaptığı araştırmasında; Türkiye'deki kentli, yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki annelerin çocukta bağımsızlığa ve kendine yeterliğe önem verdiklerini, orta ve düşük sosyoekonomik düzeydeki annelerin ise itaat ve sadakati ön plana çıkardıklarını ortaya koymuştur.

Ebeveynlikten alınan doyum ile rol dengesi arasında da pozitif bir ilişki olduğu tespit edilen bir araştırmada; kadının eşi ile arasındaki uyum veya uyumsuzluğun rol dengesini belirleyen en önemli faktör olduğu ortaya konmuştur Hess C. R., Teti D.M., Gardner B., (2004 s.423-437). Balcı (2000, 2004) çalışmasında kadın kavramı ile ilgilenmiş ve “kadın kavramının” ev içi ile ilgili olarak tanımlanırken; kadının çocuklarına bakıp, evi döndürdüğü, çocuk yetiştirdiği, onu rollerine, yetişkinliğe, toplumsal değerlere göre sosyalleştirdiği, hem eş hem de anne olarak kadının bir bireyden çok bir kurumun içinde ve bir rolün parçası olarak görüldüğü ve kadın sözcüğünün ilk çağrışımının annelik ve eş olma rollerine dayandırıldığını ortaya koymuştur. Alt ve üst sosyoekonomik statüde olan annelerin çocuk kabul ve ret davranışları arasındaki farkı bulmayı ve kabul ve ret davranışlarının yaşlarına, çocuklarının sayı ve cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini ortaya koymayı amaçlanan bir çalışmada; alt ve üst sosyoekonomik durumda olmak ile çocuklarını kabul ya da reddetme davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aynı çalışmada kabul ve ret davranışının çocuklarının cinsiyeti ile ilişkili olduğu da vurgulanmıştır (Erkan, S; Toran, M. (2010, s. 427-432)

4. Yöntem

Araştırmada hem tekil hem de ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır. Araştırmanın evreni çocuk sahibi kadınlardan oluşmaktadır. 2015-2016 eğitim öğretim yılında Nevşehir Merkez ve Ankara da bulunan öğrencilerin anneleri araştırmanın çalışma evrenini oluşturmuştur. Bu çalışma evreninden, tesadüfi örneklem yoluyla 1000 kadın belirlenmiş, bunların 976 tanesi bilgi toplama aracına eksiksiz cevap vermiştir. Örnekleme giren kadınların %27,4 düşük, %59,8'i orta ve yüzde 12,8'i yüksek gelir düzeyine sahiptir. ekonomik durumda düşük, orta, yüksek seçenekleri belirlenmiştir. Bu durum Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2015 yılında belirlediği "Açlık Sınırı", "Yoksulluk Sınırı" değerleri göz önüne alınarak saptanmıştır. Kadınların %35,1'i 18 yaş ve daha küçük yaşlarda, %51,2'si 19-24 yaşlarında ve %12,8'i de 25 yaşının üstünde iken evlilik yapmışlardır. Örneklem grubunun %33,7'si ilkokul, %14,4'ü ortaokul, %20,9'u lise ve %30,9'u üniversite mezunudur. Örnekleme giren kadınların %16,7'sinin bir, %44,4'ünün iki, %26,7'sinin üç ve %12,2'sinin 4 ve daha fazla çocuğu vardır. Son olarak örneklem grubuna giren kadınların %34,6'sı herhangi bir işte çalışırken %65,4'ü işsizdir.

4.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada "Ebeveyn Rollerine İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Adı geçen ölçek, Mac Phee ve arkadaşları (1986) tarafından, bireyin ebeveynlik rolünde kendisini ne derece yeterli gördüğü, rolünden aldığı doyum, rolüne yatırımı ve diğer yetişkin rolleri ile arasında ne derecede denge kurduğunu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Güler ve Yetim, 2008). Ölçek, yeterlilik, rol doyum, yatırım ve rol dengelemesi alt ölçeklerinde toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Ebeveyn Rollerine İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği 2008 yılında Meltem Güler ve Ünsal Yetim tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği'nin güvenilirliği iç tutarlık katsayısı ve test-tekrar test güvenilirliği hesaplanarak incelenmiştir. Ölçeği'nin alt ölçeklerinin Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları, Yeterlilik Alt Ölçeği için .68, Rol Doyumu Alt Ölçeği için .65, Yatırım Alt Ölçeği için .65, Rol Dengelemesi Alt Ölçeği için .61'dir. Araştırmada verileri bilgisayar ortamında SPSS programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada en düşük hata payı 0.05 alınmıştır.

5. Bulgular

5.1. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algılarının Genel Düzeyi

Tablo 1. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları Genel Değerlendirme

	N	X	Madde Sayısı	Alınması Mümkün en düşük Puan	Alınması Mümkün en Yüksek Puan	Ortalama/ Madde adedi	Ss	Sıralama
Rol Doyumu	976	15.05	5	5	25	3.01	3.15	3
Yatırım	976	14.45	6	6	30	2.41	3.50	4
Rol Dengelemesi	976	15.10	5	5	25	3.02	3.50	2
Yeterlik	976	20.75	6	6	30	3.45	5.10	1
Ölçeğin Bütünü	976	66.4	22	22	110	3.01	12.55	

Ölçekten alınması mümkün en yüksek puanın 110 olduğu düşünüldüğünde, örnekleme giren kadınların kendilik algılarının (66.4) ortalamasının biraz üzerinde olumlu olduğu söylenebilir. Alt ölçekler açısından bakıldığında ise, en olumlu algılamının “Yeterlik” boyutunda olduğu gözlenmektedir. Yeterlilik, bir şeyi başarılı, etkili ve yeterli olarak yapmak için gereken yetenek olarak tanımlanmaktadır. Algılanan ebeveyn yeterliliği ise, çocukla ilgili etkinlikleri yapmak için gereken ebeveyn yeteneği hakkındaki bireyin yargılarından oluşmaktadır. Aynı zamanda bu kavram, çocuğun ihtiyacını karşılamak için gerekli beceriye sahip oluş algısı olarak da görülmekte (Montigny ve Lacharité, 2005). Bu açıdan bakıldığında örnekleminizi oluşturan kadınlar kendilerini en fazla bu konuda yeterli görmekteyizler. Dört boyut arasında göreceli olarak kendilerini en zayıf gördükleri boyut ise, “Yatırım” boyutudur (2.41). Ebeveynlik algısının yatırım boyutu, bir yönüyle, çocuğun bakımına, yeterli tıbbi korunmaya alınmasına, fiziksel etkinlik içinde olmasına ve iyi beslenmesine ilişkin sorumluluklar ile ilgili iken diğer yönüyle, çocukla geçirilen zaman diliminden zevk alma, duygularını yasıtma, çocuğu olduğu gibi kabul etme, çocuğun çıkarlarına uygun seçimlerde bulunma gibi sosyal ve duygusal yatırımları da kapsar. Yatırım boyutu aynı zamanda; bireyin çocuk yetiştirme konusunda kendisini ne kadar sorumlu hissettiği ve bunu ne kadar üstlendiği anlamlarına da gelmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, yukarıda sayılan konularda kadınların kendilerini, diğer boyutlardaki kadar yeterli görmediklerini göstermektedir. Kadınlar dört boyut arasında kendilerini en zayıf algıladıkları boyut, yatırım boyutudur.

5.2. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları ile Ekonomik Durumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Tablo 2. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları İle Ekonomik Durumları Arasındaki İlişki

Alt Boyut	Ekonomik Düzey	N	X	S	Kareler Toplamı	Kareler Ort.	F	P	Tukey
ROL DOYUMU	Düşük	267	14.5	3.7	826	412,9	41,2	.001*	3 > 1
	Orta	584	16.1	3.0	9741	10,0			3 > 2
	Yüksek	125	17.2	2.5	10566				2 > 1
YATIRIM	Düşük	267	12.6	3.7	1164	582	46.9	.001*	3 > 1
	Orta	584	14.4	3.5	12062	12.4			3 > 2
	Yüksek	125	16.2	3.2	13226				2 > 1
ROL DENGE.	Düşük	267	14.3	3.9	236	118.1	9.5	0.001*	3 > 1
	Orta	584	15.2	3.4	12112	12.5			3 > 2
	Yüksek	125	15.9	3.4	12348				2 > 1
YETERLİLİK	Düşük	267	19.1	5.6	1323	661.6	25.4	0.001*	3 > 1
	Orta	584	20.6	5.0	25394	26.1			3 > 2
	Yüksek	125	23.0	4.7	26717				2 > 1
ÖLÇEĞİN GENELİ	Düşük	267	60.9	14.7	12418	6209.4	38.2	.001*	3 > 1
	Orta	584	66.2	12.1	158184	162.6			3 > 2
	Yüksek	125	72.7	11.1	170603				2 > 1

Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları ile ekonomik durumları arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir. Söz konusu tablo incelendiğinde; kadınların sosyoekonomik düzeylerine göre ebeveyn rollerine ilişkin kendilik algıları arasında $F=38,2$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, yüksek düzeyde ekonomik duruma sahip olan kadınların algılarının (72,7), orta (66,2) ve düşük düzeyde ekonomik duruma sahip olan kadınların ebeveyn rollerine ilişkin kendilik algılarından (60,9) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ölçeğin dört alt boyutunda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzey, kadınların ebeveyn rollerine ilişkin kendilik algıları üzerinde etkili bir faktördür ve sosyo ekonomik düzeyi yüksek olan kadınların algıları diğer iki gruba göre daha olumludur.

5.3. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları ile Evlilik Yaşları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları ile yaşları arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir. Kadınların evlenme yaşlarına göre ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algıları arasında ($F=17,2$, $p=,000<,05$) anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, “18 Yaş ve Altı” aralığında evlenen kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarının (62,7), “19-24 Yaş” aralığında evlenen kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarından (66,3) ve “25 Yaş ve Üstü” aralığında evlenen kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarından (=70,1) küçük olmasından kaynaklanmaktadır.

Aynı zamanda; “19-24 Yaş” aralığında evlenen kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algıları da (66,3), “25 Yaş ve Üstü” aralığında evlenen kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarından (70,1) daha düşük bulunmuştur. Bu durum, evlenme yaşının, ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısı üzerinde etkili olduğunu ve küçük yaşta evlenmenin bu algının olumluluğunu azalttığı göstermesi bakımından önemlidir. Kendilik algısının alt boyutları ile evlilik yaşı arasındaki ilişkiler de Tablo 3’de görülebilir.

Tablo 3. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları İle Evlilik Yaşı Arasındaki İlişki

Alt Boyut	Evlilik Yaşı	N	X	S	Kareler Toplamı	Karelr Ort.	F	P	Tukey
ROL DOYUMU	18 ve <	343	15	3.5	400.3	200.1	19.2	.000*	3 > 1
	19 - 24	500	16	3.2	10166	10.5			3 > 2
	25 ve >	133	17	2.7	10566				2 > 1
YATIRIM	18 ve <	343	13	3.5	790.9	395.5	30.9	.000*	3 > 1
	19 - 24	500	14.5	3.7	12435.5	12.8			3 > 2
	25 ve >	133	15.6	3.2	13226.4				2 > 1
ROL DENGELEME	18 ve <	343	14.7	3.8	90.5	45.2	3.6	.028	3 > 1
	19 - 24	500	15.3	3.5	12257.9	12.6			2 > 1
	25 ve >	133	15.4	3.2	12348.4				
YETERLİLİK	18 ve <	343	19.7	5.5	506.3	253.1	9.4	.000*	3 > 1
	19 - 24	500	20.8	5.0	26210.6	26,9			3 > 2
	25 ve >	133	21.8	5.0	26716.8				2 > 1
ÖLÇEĞİN GENELİ	18 ve <	343	62.7	13.6	5811.1	2906.6	17.2	.000*	3 > 1
	19 - 24	500	66.3	12.9	164792.1	169,4			3 > 2
	25 ve >	133	70.1	11.6	170603.2				2 > 1

5.4. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları ile Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 3’de gösterilmiştir. Kadınların eğitim düzeylerine göre ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarının (F=18,9), $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık gösterdiği Tablo 3’de görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, üniversite mezunu olan kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik yönelik algılarının (=69,9), lise mezunu diğer gruplardan büyük olmasından, bununla birlikte, lise mezunu olan kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik yönelik algılarının da (65,4), ortaokul mezunu olan kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik yönelik algılarından (61,8) büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum, kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe, ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarının da daha olumluya doğru arttığını göstermesi bakımından önemlidir. Tablo4’de, kendilik algısının alt boyutlarına ilişkin sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 4. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları İle Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişki

Alt Boyut	Eğitim Düzeyi	N	X	S	Kareler Toplamı	Kareler Ort.	F	P	Tukey
ROL DOYUMU	İlk Okul	329	15.0	3.4	735.3	245.1	24.2	.000*	4>1
	Orta Okul	141	14.9	3.7	9831.1	10.1			4>2
	Lise	204	16.3	3.2	10566.4				3>1
	Üniversite	302	16.9	2.6					3>2
YATIRIM	İlk Okul	329	12.8	3.6	1619.7	539.9	45.2	.000*	4>1
	Orta Okul	141	13.0	3.7	11606.7	11.9			4>2
	Lise	204	14.6	3.7	13226.4				3>1
	Üniversite	302	15.8	3.1					3>2
ROL Dengeleme	İlk Okul	329	14.9	3.7	61.7	20.6	1.6	.181	
	Orta Okul	141	14.7	3.9	12286.7	12.6			
	Lise	204	15.1	3.4	12348.4				
	Üniversite	302	15.4	3.3					
YETERLİLİK	İlk Okul	329	20.4	5.4	680.9	227	8.5	.000*	4>1
	Orta Okul	141	19.4	5.8	26035.9	26.8			4>2
	Lise	204	19.9	5.0	26716.8				4>3
	Üniversite	302	21.7	4.8					
ÖLÇEĞİN GENELİ	İlk Okul	329	63.3	13.6	9419.1	3139.7	18.9	.000*	4>1
	Orta Okul	141	61.8	15.5	161184.2	165.8			4>2
	Lise	204	65.4	12.6	170603.2				4>3
	Üniversite	302	69.9	10.7					3>2

5.5. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları ile Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları ile sahip oldukları çocuk sayısı arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 4'de gösterilmiştir. Kadınların çocuk sayılarına göre ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarına ait analiz sonuçları Tablo 4'de gösterilmiştir. Buna göre; çocuk sayısı değişkeni ile, hem ölçeğin toplam puanı hem de yeterlik ve rol doyumu alt ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir ($F=9,5$ $p=,000<,05$). Çocuk sayısı ile, alt ölçeklerden rol dengeleme ve yeterlik boyutlarında ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Daha az çocuk sahibi olanlar, daha olumlu algıya sahiptirler. Çocuk sayısı arttıkça, ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısı daha az olumlu olarak gözlenmiştir.

Tablo 5. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları İle Çocuk Sayıları Arasındaki İlişki

Alt Boyut	Çocuk Sayısı	N	X	S	Kareler Toplamı	Kareler Ort.	F	P	Tukey
ROL DOYUMU	1	163	16.4	2.9	446.1	148.7	14.3	.000*	1>3
	2	433	16.3	3.0	10120.3	10.4			1>3
	3	261	15.4	3.8	10566.4				2>3
	4 ve +	119	14.3	3.0					2>4
YATIRIM	1	163	15.5	3.4	1030.7	343.6	27.4	.000*	1>3
	2	433	14.6	3.5	12195.8	12.6			1>3
	3	261	13.2	3.9	13226.4				2>3
	4 ve +	119	12.4	3.0					2>4
ROL Dengeleme	1	163	15.0	3.6	92.9	31.0	2.5	.062	
	2	433	15.4	3.5	12255.5	12.6			
	3	261	14.9	3.8	12348.4				
	4 ve +	119	14.5	3.2					
YETERLİLİK	1	163	20.6	4.7	197	65.7	2.4	.066	
	2	433	21.0	5.2	26519.8	27.3			
	3	261	20.1	5.7	26716.8				
	4 ve +	119	20.0	4.9					
ÖLÇEĞİN GENELİ	1	163	67.5	11.1	4872.2	1624.1	9.5	.000*	1>3
	2	433	67.2	12.7	165731.1	170.5			1>3
	3	261	63.5	15.1	170603.2				2>3
	4 ve +	119	61.5	12.0					2>4

5.6. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları ile Bir İşte Çalışıp Çalışmadıkları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları ile bir işte çalışıp çalışmadıkları arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 5’de gösterilmiştir. Kadınların çalışma durumlarına göre ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algıları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t=6,4$, $p=,000<,05$). Bu anlamlı farklılık, çalışan kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarına yönelik algılarının (69,2), çalışmayan kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarına yönelik algılarından (63,6) daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Kadının bir işte çalışıp çalışmadığı değişkeni ile, ölçeğin rol dengeleme alt boyutu arasında ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Tablo 6. Kadınların Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algıları İle Çalışma Durumları Arasındaki İlişki

Alt Boyut	Çocuk Sayısı	N	X	S	t	Sd	P
ROL DOYUMU	Çalışıyor	338	16.7	2.8	6.3	974	.000*
	Çalışmıyor	638	15.4	3.5			
YATIRIM	Çalışıyor	338	15.5	3.3	8.7	974	.000*
	Çalışmıyor	638	13.4	3.7			
ROL DENGELEME	Çalışıyor	338	15.3	3.4	1.6	974	.122
	Çalışmıyor	638	14.9	3.6			
YETERLİLİK	Çalışıyor	338	21.4	4.8	3.9	974	.000*
	Çalışmıyor	638	20.1	5.4			
ÖLÇEĞİN GENELİ	Çalışıyor	338	69.2	11.3	6.4	974	.000*
	Çalışmıyor	638	63.6	13.8			

6. Tartışma ve Yorum

Elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, araştırmanın tüm bağımsız değişkenleri ile kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ebeveynlik rolü özellikle kadınlar için ödüllendirici bir etki yapmaktadır. Kristin M. ve arkadaşları (2009)'nın yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Söz konusu çalışmada, hem kadın hem de erkeklerin ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algıları incelenmiş ve her iki ebeveyn için de olumlu algının ödüllendirici bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır (Kristin M. Perrone L. Wright Z. Vance Jackson. 2009: 8-24)

Yaşam doyumu göstergeleri üzerine yapılan bir diğer çalışma da (Trzcinski ve Holst, 2006: 1-26) bizim çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Trzcinski'nin çalışmasında annelerin yaşam doyumu ile ailenin gelir düzeyi arasında olumlu; işsizlik ve kötü ev şartları ile olumsuz yönde bir ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Sosyo-ekonomik düzeyin anne-çocuk ilişkisini etkilediğine ilişkin çok sayıda araştırma mevcuttur. Muluk (2004: 47-55), üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin, alt sosyoekonomik düzeydeki ailelere göre, aile yapılarını ve anne-çocuk ilişkisini daha olumlu değerlendirdiklerini ortaya koymuştur. Çalışmamızın bulgularından yola çıkarak; annenin kendini çocuklarının isteklerine karşı maddi olarak yeterli hissetmesinin ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısına etki ettiği söylenebilir. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bir kadının çocuğunun istek ve ihtiyaçlarını karşılayacağını bilmesi veya karşılayabildiği ebeveynlik algısı da daha olumlu olmaktadır.

Kadınların evlilik yaşı da rol doyumu açısından önemli bir değişkendir. Çalışmada, erken yaşlarda evlenen kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algıları, daha geç yaşta evlenenlere göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Bu durum, erken evliliğin kadının kendilik algısını olumsuz etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Türkiye’de 2011 yılında, ilk evlenme yaşı 14’ün altında olan kadınların oranı %4; ilk evlenme yaşı 15-17 olan kadınların oranı ise %24’tür. Bu iki oran toplandığında, kadınların yüzde 28’i 17 yaşın altında evlenmektedir. Bu durum da doğal olarak ebeveynlik rollerine ilişkin algı ve tutum üzerinde olumsuz etki yapmaktadır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu da, kadınların eğitim düzeyleri arttıkça annelik rolünden alınan doyumun da arttığı bulgusudur. Bu veriyi destekleyen çok sayıda araştırma mevcuttur. Şener’in (2011: 48-55) Annelik öz-etkiliğinin annelik algısına etkisine ilişkin yaptığı araştırması; annelerin öğrenim seviyelerinin yükseldikçe, kendilerine güvenlerinin artması ve ebeveynlik konusunda gerekli kaynaklara daha kolay ulaşarak bilgi sahibi olması annelik öz-etkililiklerinin yükselmesine neden olduğunu göstermiştir

Annenin eğitim düzeyinin erken dönemde anne-bebek etkileşimini etkileyen önemli bir faktör olduğu, eğitim düzeyi arttıkça annelerin annelik davranışının daha pozitif olduğu, (Taner, 2014:94). Eğitim seviyesinin artışı sosyal çevrenin çeşitlenmesine neden olmaktadır. Eğitim seviyesi düşük olduğunda bireyler en yakın sosyal çevreleri olan aile ve komşularıyla çok yakın ilişkiler kurmaktadır. Eğitim seviyesi yükseldikçe bu çevrelere okul, iş ve arkadaş çevresi de eklenmektedir (Beşpınar, 2013: 45-51).

Kadınların çocuk sayısı ile ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algılarının, ‘yeterlik’ ve ‘rol dengeleme’ alt boyutları arasında bir ilişki bulunmamıştır. Ancak genel algı puanlarına göre değerlendirme yapıldığında çocuk sayısı azaldıkça kendilik algısının daha olumluya doğru arttığı gözlenmiştir.

Çocuk sayısı ile doyum ve kendilik algısı üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, birbirinden farklı sonuçlar göze çarpmaktadır. Giren’in (2015: 23) “Annelerin Ebeveynlik Algıları ile Çocuklarının Problem Davranışlarını incelediği çalışmasında da kadınların çocuk sayıları ile yaşadığı doyum arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bulmuştur.

Weaver ve diğerleri (2008: 594-605) tarafından yapılan çalışmada’da anne babaların yeterlilik algılarının çocuk sayılarının bağlı olarak değişim gösterdikleri bulunmuştur. Aksoy ve Diken (2009: 59-68) ise, yaptığı araştırmada annelerin 3 ve daha çok çocuğa sahip olmaları annelik rolüne ilişkin konularda kendilerine daha çok güvenmelerinden, sorunların çözümünde ısrarcı bir tutum sergilemelerinden dolayı yüksek algıya sahip olduklarını tespit etmiştir. Seçer (2008: 413-428) tarafından yapılan çalışmada ise bunun tam tersi bir sonuç bulunmuştur. 2 çocuğa sahip annelerin ebeveynliğe yönelik ilgilerinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Ebeveynlik kendilik algısı yüksek yüksekliği; kadınların çocuk sayısının azalması ile birlikte çocuğuna karşı kendini daha yeterli, daha ilgili daha çok yatırım yaparak ve roller arasında daha dengeli bir tutum içerisinde olmalarıyla açıklanabilir.

Araştırmamızın bir önemli bulgusu da, çalışan kadınların ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısının daha olumlu olduğu yönündeki bulgudur. Kadının çalışma hayatının olması, kendilik algısını yükseltmektedir. Çoğu araştırmacı kadının toplum içerisinde pek çok rolü taşıyacak kadar sağlıklı bir kişiliğe sahip olduğunu ileri sürmektedir. Çalışma hayatı ve toplum içinde üstlendiği roller, kadında ebeveynlikteki doyumunu daha da artırmaktadır. Bu da statü arttıkça doyumunu da yükseltmektedir. Bu durum, çocukla geçirilen zamanın miktarının değil, kalitesinin önemli olduğunu göstermektedir.

Bundan dolayı ev hanımlarının sürekli çocukları ile birlikte olması, ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısını olumlu hale getirmesini garanti etmemektedir. R. A, Warshak and Santrock, J. W. (1983: 29-46); ebeveynlerin çocuklarına yaptıkları maddi ve manevi yatırımın, çocukla geçirilen uzun zaman değil etkili zaman dilimleri ile belirlendiğini belirtmişlerdir.

7. Öneriler

Araştırmanın bulguları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Kadınların ekonomik durumları güçlendirilmelidir. Anne olmak bir ayrıcalık olarak görülerek, çocuk belli bir yaşa gelene kadar anneye maddi katkı sağlanmalıdır.
2. Özellikle 18 yaşından önce evlenmeler yasal olarak önlenmeli ve aynı zamanda bu konu ile ilgili kitle iletişim araçları yardımıyla halkın bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
3. Kadınların eğitim düzeylerinin yükselmesi için her türlü kolaylık sağlanmalı ve bu konuda kadınlar özendirilmelidir. Kadın Eğitimi ve Gelişimi adı altında bir kurum oluşturulup, örgün ve yaygın olarak teşkilatlanması sağlanmalıdır.
4. Çalışmayan anneler için yarı zamanlı iş imkanları araştırılmalı ve artırılmalıdır.

Kaynakça

- Aksoy V., Diken İ.H. (2009). Annelerin Ebeveynlik Öz yeterlik Algıları ile Gelişimi Risk Altında Olan Bebeklerin Gelişimleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 10(1): 59-68.
- Amato, P. R; Fowler, F. (2002). Parenting Practices, Child Adjustment, and Family Diversity. Journal of Marriage and Family , Volume 64: 3
- Avşaroğlu, S., Okutan, H. (2018). Zihinsel Çocuğu Olan Ailelerin Yaşam Doyumları, İyimserlik ve Psikolojik Belirti Düzeylerinin İncelenmesi. Masan Journal of Social Studies . Vol.: 7 No: 1: 59-76.
- Balcı, A. (2000). Kadın Kavramı ve Kadının Toplumsal Yaşamdaki Yeri: Metaforik Bir Araştırma, A Century of Women in Turkey: Uluslararası Sempozyum, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 12-14.
- Balcı, A., Azman, A., Barut, M. ve Özcan, A. (2004). Göç Eden Kadının Gözüyle Toplumsal Yaşam, Aile ve Kadının Değeri. Kadın Çalışmalarında Disiplinler Arası Buluşma Sempozyum Bildiri Metinleri (1. Cilt). Yeditepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul.
- Bandura , A. (1982). The Assessment And Predictive Generality Of Self-Recpeptions Of Efficacy. J. Behov. Theori.ve Exp. Px.vchm. Vol 13. No 3. pp. 195-199. 1
- Bayraktar, B., Uçkan, S. (2015). Kırgızistan Bişkek'te Ailelerin Satın Alma Kararlarında Çocukların Rolü. Manas Journal of Social Studies . Vol.: 4 No: 5: 231-229.

- Beşpınar, F.U. (2013). Türkiye’de Evlilik. Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.
- Bornstein, M. H. ve Cote, L. R. (2006). Parenting Cognitions and Practices in the Acculturative Process. In M. H. Bornstein ve L. R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent-child relationships: Measurement and development* (pp. 173-196).
- Çeliköz, N., Bulut, S. ve Çeliköz, H. (2018). Sınıf Öğretmenlerinin Bilgisayarla İlgili Özyeterlik Algıları. *MANAS Journal of Social Studies*. Vol.: 7 No: 1: 15-24.
- Charlotte Johnston ve Eric J. Mash. (2010). A Measure of Parenting Satisfaction and Efficacy. *Journal of Clinical Child Psychology*. Volume 18, Issue 2, Pages 167-175.
- Corwyn, R.F. ve Bradley, R.H. (1999). Determinants of Paternal And Maternal Investment in Children . *Infant Mental Health Journal* (20. Cilt) , (3) 238-256.
- Cooke, B . (1991). Thinking and Knowledge Underlying Expertise in Parenting: Comparisons between Expert and Novice Mothers. *Family Relations*, Vol. 40, No. 1 pp. 3-13
- Crain, R. M., ve Bracken, B. A. (1994). Age, Race, And Gender Differences in Child and Adolescent Self-Concept: Evidence From a Behavioral-Acquisition, Context-Dependent Model. *School Psychology Review*, 23(3), 496-511.
- Erkan, S; Toran, M.,, Child Acceptance-Rejection Behaviors of Lower and Upper Socioeconomic Status Mothers. *Social Behavior and Personality: an International Journal*, Volume 38, Number 3, 2010, pp. 427-432
- Giren, S. (2015). Annelerin Ebeveynlik Algıları ile Çocuklarının Problem Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (Cilt 2). P.23
- Grusec, J. E., Goodnow, J. J. (1994). Impact of Parental Discipline Methods on The Child's Internalization of Values: A reconceptualization of Current Points of View. *Developmental Psychology*, 30(1), 4-19.
- Güler, M.ve Yetim, Ü. (2008). Ebeveyn rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 34-43.
- Harrell, J. E.(1973). Substitute Child Care, Maternal Employment and the Quality of Mother-Child Interaction. Center for Human Services Development Report No. 23. Pennsylvania State Univ., University Park. Coll. of Human Development. Pennsylvania State Dept. of Public Welfare, Harrisburg. 23 Apr 73 36p.; p. 154-164
- Hassall, R., Rose J. ve Mc Donald, J. (2005). Parenting Stress in Mothers of Children With an Intellectual Disability: the Effects of Parental Cognitions in Relation to Child Characteristics and Family Support. *Journal of Intellectual Disability Research*, 49(6), 405-418.
- Hess C. R., Teti D.M., Gardner B., (2004). Self-Efficacy and Parenting of High-Risk Infants: The Moderating Role of Parent Knowledge of Infant Development. *Journal of Applied Developmental Psychology* Volume 25, Issue 4, July–August 2004, Pages 423-437
- Hopkins, H.R. ve Klein, H.A. (1993). Multidimensional Self Perception: Link Agest Oparental Nurturance. *The Journal of Genetic Psychology*, 154(4), 465-473.
- İmamoğlu E., Olcay, Z. (1986). An Interdependence Model of Human Development Growth and Progress in Cross-Cultural Psychology. Selected Papers From The 8th. International Conference of The International Association for Cross-Cultural Psychology Swets North America Inc. /Berwyn, 138-145.
- Karlı, E. (2008). Kişilerarası Tarz, Kendilik Algısı, Öfke ve Psikosomatik Bozukluklar. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Uygulamalı / Klinik Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara.
- Kristin M. Perrone L. Wright Z. Vance Jackson (2009).Traditional and Nontraditional Gender Roles and Work–Family Interface for Men and Women. *Journal of Career Development* Volume 36 Number 1 September 2009 8-24
- Lindsay. P., Lansdale, C., Owen, T. (1987). Maternal Employment in a Family Context: Effects on Infant-Mother and Infant-Father Attachments. *Child Development*, Vol. 58, No. 6 (Dec., 1987), pp. 1505-1512
- MacPhee, D., Fritz, J. ve Miler-Heyl, J. (1996). Ethnic Variations in Personal Social Networks And Parenting. *Child Development*, 67, 3278-3295.
- Montigny, F. ve Lacharité, C. (2005). Perceived Parental Efficacy: Concept Analysis, Nursing Theory and Concept Development or Analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 49(4), 387-396.
- Mouton, P. Y. ve Tuma, J. M. (1988). Stres, Locus of Control And Role Satisfaction, in Clinic And Control Mothers. *Journal of Clinical Child Psychology*, 17, 217-224.
- Muluk, E. (2004). Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile Yapıları ve Anne-Çocuk İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. (4) 420-440.
- R. A, Warshak and Santrock, J. W. (1983)The Impact of Divorce in Father-Custody And Mother-Custody Homes: The Child's Perspective. *New Directions for Child and Adolescent Development*. Issue 19, p. 29-46

- Seçer, Z., Çeliköz, N., ve Yaşa, S. (2008). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Annelerinin Ebeveynliğe Yönelik Tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 413-428.
- Shavelson, R., Hubner, J., Stanton, G. (1976). Self-Concept: Validation of Construct Interpretations. *Review of Educational Research*. 46.
- Şener Konuk, D. (2011) Annelik Öz-Etkililiği ve Benlik Saygısını Yükseltme Programının Ekisi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Ankara.
- Stuckey, M. F., McGhee, P. E., ve Bell, N. J. (1982). Parent–Child İnteraction: The İnfluence of Maternal Employment. *Developmental Psychology*, 18(4), 635-644.
- Şimşek, B. (2009). Ankara'nın Farklı Sosyo-Ekonomik Bölgelerinde Yaşayan Aile Bireylerinin Aile İlişkilerini Algılama Durumları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:25*, s.8-26
- Taner, S. (2014). Planlanmamış Gebeliklerin Doğum Sonrası Erken Dönemdeki Annelik Davranışına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Programı, Aydın.
- Teti DM, Gelfand DM. (1991). Behavioral Competence Among Mothers of İnfants in The First Years: The Mediatonal Role of Maternal Self-Efficacy. *Child Development*. 62:918–929.
- Trzcinski, Eileen; Holst, Elke. (2006). Setting the Set Point: Initial Predictors of Life Satisfaction in Early Adulthood. German Institute for Economic Research. Discussion Papers, No. 558. P. 1-26
- Weaver, C.M., Shaw, D.S., Dishion, T. J. ve Wilson, M. N. (2008). Parenting Selfefficacy and Problem Behavior in Children at High Risk For Early Conduct Problems: The Mediating Role of Maternal Depression. *Infant Behavior ve Development*. 31 (4), 594–605.
- Yeşil, R. (2018). Sivilleşme Algısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *MANAS Journal of Social Studies*. Vol.: 7 No: 1: 77-88